

माध्यमिक शिक्षा बोर्ड, राजस्थान, अजमेर

पाठ्यक्रम परीक्षा 2022

विषय : संस्कृत

विषय कोड : 71, तृतीय भाषा

कक्षा : नवम्

परीक्षा	समय (घंटे)	प्रश्न-पत्र के लिए अंक	पूर्णांक
सैद्धान्तिक	3.15 होरा	100	100

क्र. सं.	अधिगम क्षेत्र	अंकभार
1.	अपठितावबोधनम्	15
2.	रचनात्मकम् कार्यम्	25
3.	व्याकरणम्	25
4.	पठितावबोधनम् (शेमुषी प्रथमो भागः)	35
	कुल	100

पुस्तक का नाम — शेमुषी प्रथमो भागः

इकाई संख्या	विषयवस्तु	अंकभार
1. अपठितावबोधनम्		15
	(क) 80-100 शब्द परिमितः सरल अपठित गद्यांशः	10
	(i) शीर्षक दानम्	02
	(ii) एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि	06
	(iii) अनुच्छेद आधारितं भाषिक कार्यम्	02
	(ख) 40-50 शब्द परिमितः सरल गद्यांशः	05
	(i) एकपदेन पूर्णवाक्येन च प्रश्नोत्तराणि कार्यम्	03
	(ii) अनुच्छेद आधारितं भाषिक कार्यम्	02
	भाषिक कार्यम् इत्येनम् अभिप्रेतम् अस्ति	
	(i) वाक्ये कर्तृ-क्रिया पदचयनम्	
इकाई संख्या	विषयवस्तु	अंकभार

	(ii) कर्तृ क्रिया अन्वितिः	
	(iii) विशेषण विशेष्यः अन्वितिः	
	(iv) संज्ञास्थाने सर्वनामप्रयोगः अथवा सर्वनामस्थाने संज्ञाप्रयोगः	
	(v) पर्यायं विलोमं वा पदे दत्त्वा अनुच्छेदे दत्तं पदचयनम्	
2. रचनात्मकं कार्यम्		25
	(i) संकेताधारित अभिनन्दनपत्रम्/वर्धापनपत्रम्/निमन्त्रणपत्रम्/ प्राचार्य प्रति प्रार्थना-पत्रम्	5
	(ii) संकेताधारितः वार्तालापः	5
	(iii) संकेताधारितः लघुकथा, चित्रवर्णनम्	10
	(iv) पाठ्यपुस्तकात् द्वौ श्लोकलेखनम्	05
3. व्याकरणम्		25
	(i) वाक्येषु अनुच्छेदे वा सन्धिकार्यम् (क)स्वरसन्धिः (सन्धि, सन्धि विच्छेदः) दीर्घः, गुणः, वृद्धिः, यण् (ख)विसर्ग सन्धि—विसर्गस्य उत्त्वं, रत्वं, लोपः, विसर्गस्थाने (श् ष् स्)	2 2
	(ii) समास ज्ञानम्—तत्पुरुषः, द्विगुः, बहुव्रीहिः, समासानाम् सामासिक पद निर्माणम्, समासविग्रहं च	2
	(iii) कारकम्—उपपदविभक्तीनाम् प्रयोगाः, अनुच्छेदे, लघुकथायाम् वा द्वितीयातः सप्तमी— विभक्तिपर्यन्तम् सामान्य परिचयः	3
	(iv) प्रत्ययाः—तुमुन्, क्त्वा, ल्यप्, क्त, क्तवतु, शतृ, शानच्, टाप्, तमप्, तरप्, णिनि, डीप्	2
	(v) वाक्येषु धातुरूपाणाम् प्रयोगाः लकाराः—लट्, लोट्, लृट्, लङ्, विधिलिङ् धातु रूपाणिः—परस्मैपदिनः भू, पठ्, हस्, नम्, गम् (गच्छ), अस्, हन्, क्रुध्, नश्, नृत्, इष्, पृच्छ्, कृ, ज्ञा, भक्ष्, चिन्त्, इत्यादयः! आत्मनेपदिनः—सेव्, लभ्, रुच्, मुद्, याच्! उभयपदिनः—नी, ह्, (हर्)भज्, पच्!	3 2
इकाई संख्या	विषयवस्तु	अंकभार

	(vi) वाक्येषु शब्दरूपाणां प्रयोगाः पुल्लिङ्गः अजन्ताः— अकारान्ताः (बालकवत्) इकारान्ताः (कविवत्) उकारान्ताः (साधुवत्) ऋकारान्ताः (पितृधातृवत्) हलन्ताः—राजन्, भवत् आत्मन्, विद्वस्, गच्छत् स्त्रीलिङ्गः अजन्ताः— आकारान्ताः (रमावत्) इकारान्ताः (मतिवत्) ईकारान्ताः (नदीवत्) ऋकारान्ताः (मातृवत्) नपुंसकलिङ्गः अजन्ताः—अकारान्ताः (फलवत्) उकारान्ताः (मधुवत्)	3 3 1
	(vii) संख्यावाचक शब्दाः एक, द्वि, त्रि, चतुर्, पञ्चन्	1
	(viii) सर्वनाम शब्दाः (क) यत्, तत्, किम्, इदम्, त्रिषु, लिङ्गेषु (ख) अस्मद्, युष्मद्	1
4. पठितावबोधनम्—(शेमुषी प्रथमो भागः)		35
	(पठित सामग्री-आधारित-अवलोकनकार्यम्) (i) पाठ्यपुस्तकात्—गद्यांशस्य हिन्दीभाषायाम् अनुवादः (द्वयोः एकस्य)	5
	(ii) पाठ्यपुस्तकात्—पद्यांशस्य हिन्दीभाषायाम् अनुवादः (द्वयोः एकस्य)	5
	(iii) पाठ्यपुस्तकात्—गद्यांशस्य संस्कृतव्याख्या कार्या (द्वयोः एकस्य)	5
	(iv) प्रश्ननिर्माणम्	5
	(v) कथाक्रमसंयोजनम् (गतकक्षाणाम् सुपरिचितकथानाम्) (क्रम रहित-अष्टवाक्यानां क्रमपूर्वकं संयोजनम्)	5
	(vi) संस्कृतमाध्यमेन प्रश्नोत्तराणि (अष्टसु पंच प्रश्नानाम्)	10